

Activistische wetenschappers: wel of niet oké?

Wee de wetenschapper die zich aan iets laat vastketenen, een actiegroep opzet, een petitie start of anderszins in actie komt. Die kan erop wachten dat zijn of haar geloofwaardigheid in twijfel wordt getrokken – door tegenstanders, maar soms zelfs door collega's. Hebben de criticasters een punt, gaat wetenschappelijke objectiviteit nou eenmaal moeilijk samen met activisme? *Resource* peilde de meningen. Illustratie Ilja Bouwknecht

Susanne van Donk

onderzoeker bij Wageningen Marine Research en mede-oprichter van Scientists4Future Wageningen

'Het is makkelijker je op de vlakte te houden dan activistisch te worden. Toch heb ik niet lang hoeven nadenken over mijn rol bij Scientists4Future Wageningen.

De nood is hoog en in je eentje voel je je al gauw machteloos. Het is fijn om er met gelijkgestemden niet alleen over te kunnen praten, maar om ook samen actie te kunnen ondernemen. Kritiek dat het mijn geloofwaardigheid als wetenschapper schaadt, leg ik niet makkelijk naast me neer. Hoewel ik dat verwijt niet terecht vind, raakt het me toch. Maar als wetenschappers hebben we bepaalde privileges. We hebben toegang tot heel veel

kennis; zijn opgeleid om al dat onderzoek goed te doorgronden. **Dan kun je het toch niet maken om je mond te houden** als je dingen ziet gebeuren die haaks staan op wat je weet dat klopt? Je wilt toch ook niet dat medici zwijgen als ze sterke aanwijzingen hebben dat bijvoorbeeld een bepaalde stof kankerverwekkend is? Over de klimaat- en biodiversiteitscrisis is allang wetenschappelijke consensus. Voor mij voelt het ergens zelfs als een soort plicht om in actie te komen.' ME

Michiel Köhne

universitair docent
Rechtsantropologie

'Heel veel kennis is politiek bruikbaar. **Ook wát je onderzoekt is een politieke keuze.** Onderzoek je bijvoorbeeld wat Unilever vertelt over duurzaamheid,

of ga je kijken op palmolieplantages wat daar wordt verkocht als zijnde duurzaam? Een wetenschapper die maatschappelijke vraagstukken onderzoekt, is politiek bezig. Je kunt je ogen daarvoor sluiten, maar dan houd je jezelf voor de gek.

Als je een stuk hebt geschreven dat invloed zou kunnen hebben, kun je het in een la stoppen en afwachten wie ernaar gaat kijken. Dan heb je kans dat er niks mee gebeurt of dat iemand anders het oppikt en ermee aan de haal gaat. Daar heb je dan geen invloed meer op. Het is bijna je verantwoordelijkheid dat er met de kennis die jij produceert, gebeurt wat jij belangrijk vindt.

Veel wetenschappers zijn bang om minder serieus genomen te worden als ze zich bezig houden met activisme. Het interessante is dat Nederlandse universiteiten tegenwoordig weinig activistisch zijn, vroeger waren ze dat veel meer. Dat heeft eigenlijk nooit afbreuk gedaan aan het vertrouwen in de wetenschap.' CJ

Marielos Peña Claros

persoonlijk hoogleraar Ecologie en Beheer van Tropische Bossen

'Dit lijkt een eenvoudige vraag, maar wat is een activist? Je denkt snel aan mensen die de weg blokkeren of gebouwen bezetten. Maar dat hoeft niet per se. Een activist kan ook iemand zijn die lobbyt voor verandering. In beide gevallen vind ik: ja, een wetenschapper mag activist zijn. Zeker als je een onderzoeker bent die werkt op het gebied van milieu, biodiversiteit en bossen. Ik maak mij zorgen en **ik zie dat mijn werk - als ik mij niet uitspreek - weinig bijdraagt aan beslissingen** die worden genomen. Daarom heb ik meegedaan aan de actie tegen ons pensioenfonds ABP, toen bekend werd dat dit fonds ons geld investeert in activiteiten die bijdragen aan ontbossing van de Amazone. Binnen vijf minuten wisten mijn collega's van Forest and Nature Conservation Policy Group en ik: hier gaan we werk van maken. We zijn

met de mensen van het pensioenfonds in gesprek gegaan. ABP heeft zich gecommitteerd aan nul ontbossing en ik hoop dat ze dit snel officieel bekendmaken.' ^{WA}

Arthur Mol

rector magnificus

'Wetenschappers hebben een mening en zijn bezorgd. Dat speelt altijd mee in hun wetenschappelijk bedrijf en dat mag hun onderzoeksagenda bepalen. En op persoonlijke titel activist zijn, is geen probleem. Maar als wetenschappers hun wetenschappelijke positie - dus met titulatuur en met naam van de organisatie waar ze voor werken - activistisch gaan gebruiken op onderwerpen waarop ze niet deskundig zijn, daar ligt voor mij de grens. Een moeilijk te bepalen grens, dat geef ik toe. Dat geldt ook als een wetenschapper een uitgesproken mening geeft in de

media. Spreek je bijvoorbeeld niet uit over religie als je in de krant wordt opgevoerd als klimaatwetenschapper. Als ik dat zie, ga ik met die mensen in gesprek. Dan spreken we over reputatie: die van hen, die van onze organisatie en die van de wetenschap. We moeten het goede 'imago' van de wetenschap beschermen: het is meer dan een mening. Tegelijkertijd: ik maak mij ook zorgen over klimaatverandering. Ik meng mij ook in de discussie. **Ik zou echter niet de barricaden op gaan als wetenschapper.**' ^{WA}

Pieter Zuidema

hoogleraar Tropical Forest Ecology

'Ik zal niet zeggen dat het niet mag, maar het is niet hoe ik opereer. In mijn rol als wetenschapper wil ik onafhankelijk kunnen zijn. Binding aan een organisatie die actie voert, kan die onafhankelijkheid in de weg zitten. Mijn rol als wetenschapper is om dingen uit te leggen, te duiden en te waarschuwen, bijvoorbeeld wanneer media mij vragen te reageren op ontbossing of illegale houthandel. Maar ik zoek het niet op. Dat zit niet zo in mijn aard. Ik zie overigens wel een kleine verschuiving daarin. **Ik merk dat ik de laatste tijd een kritischer geluid laat horen.** Voor veel ecologen zoals ik, is het in toenemende mate frustrerend dat je weet wat er mis is en hoe dat kan worden opgelost, maar dat het desondanks niet gebeurt. Ik formuleer de dingen scherper dan voorheen. Ook in mijn colleges ben ik duidelijker over de urgentie van de problemen. Maar mezelf vastlijmen aan een boom? Nee, dit jaar nog niet.' ^{RK}

